

„Jolanthe“ ja „Itaalia capriccio“ tänase esietenduse puhul

25. juunil tulevad „Estonias“ esietendusele P. Tšaikovski ooper „Jolanthe“ ja ballet tema „Itaalia capriccio“ järgi.

„Jolanthe“ on Tšaikovski viimne ja kõige vähem tuntud ooper. Kuigi kaks aariat „Jolanthest“ (Jolanthe aaria „Ah, mispärast küll varem ei tundnud kurbust, igatsust, pisaraid ma“ ja Roberti aaria „Kes võrrelda suudab Matildega end“ on väga populaarsed ja esinevad meie lauljate kavades, tuntakse ooperit üldiselt vähe.

Selle peapõhjuseks on ühevaatuselise ooperi lavaletoomise raskused. Ooper on mõeldud (autori märkuse järgi) lavastamiseks ühes teiste teostega, peamiselt balletiga. Seda tingimust oli raske täita. Selleks tuli leida ulatuselt mitte suur, kuid ooperi iseloomule ning stiilile vastav ballett.

„Jolanthe“ libreto on kirjutanud helilooja vend Modest Tšaikovski taanij kirjaniku Hertzi draama järgi. Liigitav legend kuningas René pimedast tütrest, kes tänu kirglikule soovile maailma näha ja tänu oma armastuse jõule sai nägijaks, on suurepäraseks süžeeks ooperile ja on „Jolanthes“ leidnud väga õnnestunud tõlgitsuse.

Ilma kõrge, inimest õilistava ideaalita, ilma kirgliku püüta selle poole pole täisverelise elu. See on selle ooperi põhimõte. Seepärast võtab vaataja ka poeetilise muistendi süžeed pimedast Jolanthest inimese pimeduse ja tema valguse ning nägemise poole püüu sümboliseerimiseks.

Ooperi sisu on järgmine: üksilda-

ses lossis elab koos sõbrataridega kuningas René sündimisest saadik pime tütar Jolanthe. Isa on ta sija sulgenud, et keegi ei teaks tema pimedusest, et kuuldus Jolanthe õnnetusest ei ulatuks temaga lapsest saadik kihlatud Burgundia hertsogi Robertini. Kõigile lossi elanikele on keelatud kõnelda Jolanthele nägemisest ja valgusest. Kuulus mauri arst Ebn-Jahia, kelle kuningas on kohale kutsunud, peab võimalikuks, et tütarlaps saab nägijaks kahel tingimusel: kui ta teab, et ta on pime, ja kui ta ise soovib kõigest hingest saada nägijaks.

Rüütel Robert satub koos oma sõbra Vaudemontiga eksinuna juhuslikult Jolanthe lossi aeda ja leiab ta seal magavana. Jolanthe ilust kütkestatud Vaudemont ei taha lahkuda, hoolimata kõikjale püstitatud teadaandeist, mis ähvardavad sissetungijaid surmaga. Jolanthe ärkab. Vestlustest temaga taipab Vaudemont pikkamööda, et tüdruk on pime. Ta kõneleb sellest ka tüdrukule ja äratab temas kirgliku soovi nägijaks saada. Juurderutanud kuningas ja sõbratarid on kokkunud saladuse ilmsikstuleku üle. Esimene tingimus, mille arst esitas, ongi käes. Vaudemont ootab kuninga käsul surm, kuid ravi ei peaks aitama. See tugevdab Jolanthes veelgi soovi näha valgust ja päästa inimene, kes talle esmakordselt jutustas elu ilust. Arst asub ravimisele. Robert, kes vahetult sõbrast lahkunud ja saatjaskonda läinud otsima, tuleb lossi tagasi, kuid olles armunud teise naisesse, pöördub kuningas René poole palvega tühistada tema kih-

lus Jolanthega. Ravimine annab tagajärgi ja ooper lõpeb üldise kiitushümniga.

„Jolanthe“ loomisele asudes ütles Tšaikovski: „Ma tahan luua ooperi, mida ei saa kuulata ilma pisaratega.“ Pole siis ime, kui ta oma suure meisterlikkuse juures andis „Jolanthes“ ooperi, mis on võimeline paeluma kuulaja tähelepanu ja võitma tema sümpaatiat.

Ooperi keskseks kujuks on Jolanthe. See on üks kõige lüürilisemaid Tšaikovski poolt loodud naisekujusid. Jolanthe partii on väga tänavuäärt intonatsioonidelt ning sisemiselt dünaamilikalt. Ta on antud kasvava emotsionaalse tõusuga väsimuse seisundist peale läbi kirgliku tungi valguse ja nägemise poole, läbi üha suureneva püüu päästa Vaudemont elu kuni nägemise ja täieliku elutunnetuse üle juubeldava rõõmuni.

Ooperi „Jolanthe“ on „Estonias“ seadnud lavale režissöör J. Roomaar, dirigeerib P. Nigula. Lavakujundajaiks on Eesti NSV teeneline kunstitegelane V. Haas ja N. Mei. Peaosades esinevad Eesti NSV teeneline kunstnik M. Rungi, M. Kodanipork (Jolanthe), Eesti NSV teeneline kunstnik M. Taras (Vaudemont), G. Taleš (Robert), A. Pärn (kuningas René) ja V. Veikat (mauri arst).

„Jolanthe“ meeleoludelt helge, elurõõmus muusika ühtub suurepäraselt Tšaikovski optimistlikku, nagu tulvil pimestavat päikesevalgust süüdi „Itaalia capriccioga“.

„Itaalia capriccio“, mille helilooja lõi Roomas viibimise ajal, kuju-

tab endast muusikalist fantaasiat itaalia rahvalaulude ja tantsude teemal. Libreto autor A. Koit, kes on ka balleti lavastaja, on selle fantaasia muusikalise materjali põhjal loonud ühevaatuselise balleti.

Lühikesele muusikalisele sissejuhatuselise itaalia sõjaratsaväe signaali näol järgneb itaalia laul, mida saadab sünye puhkpillide taust. Tegevus kannab meid Itaaliasse. Karnevalilöö, Allegra ootab oma armastatud, gondoljeeri Lorenzot. Varsti ilmubki see gondlis. Mõlemad rõõmustavad kauaoodatud kohtumise üle. Nendega ühinevad Lorenzo seltsilised oma sõbrataridega. Üldisse tantsu tõmmatakse kaasa ka karnevalile minevad tüdrukud. Lõbustuskeerises ilmub karnevali peakuju, veetlev Fornarina oma kavaleridega. Fornarina püüab tantsides Lorenzot võrgutada. See läheb tal korda ja nad põgenevad rahvamurrus karnevalile. Hüljatud Allegra kurvastab oma armastatu üle. Karnevalile minevad neli veiderdajat püüavad teda lohutada. Saabub hommik. Itaalia rahvas ruttab tööle. Ka Lorenzo vabaneb Fornarina võlust. Ta pöördub tagasi Allegra juurde. Nende leppimine väljendub tantsus, mis lõpeb üldise tarantellaga.

„Itaalia capriccio“ dirigendiks „Estonia“ laval on P. Nigula, lavakujundajaiks Eesti NSV teeneline kunstitegelane V. Haas ja N. Mei. Peaosades esinevad H. Malling ja M. Smirnova (Allegra), L. Vink ja J. Põdra (Fornarina), A. Koit ja J. Viirg (Lorenzo).

A. Tugolessov